

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Q. 39. Quid addendum sit circa libros hæreticorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

remitti ad forum laicale, docet *Pignat.* tom. 1. conf. 46. Familiares Cardinalium & Episcoporum, quamvis laici sint, gaudere privilegio fori, ideoque eum incidere in excommunicationem Bullæ cœnæ, qui ipsos trahit ad forum secularè, docent *Sperell. Delb.* aliique cum *Pignat.* tom. 1. conf. 95. De excommunicatione ob im-peditam ordinariam jurisdictionem ecclesiasticam multa habet *Pignat.* tom. 6. conf. 18. & De *Luca* in miscell. eccles. disc. 19. ubi dicit per impedientem hic intelligi personam publicam vel potentem. Quæ omnia quia pro communi praxi parum serviunt, omitto. Circa hæresin, quando nam sit formalis, colligi potest ex dictis l. 2. à n. 92. Quando nam sit externè manifestata & Papæ reservata, dixi l. 6. p. 2. à n. 1613. 1649. Quis ab ea & à casibus Bullæ cœnæ possit absol-vere, dixi ibidem, & aliqua mox addam.

Quæ ignorantia vel probabilitas excuset ab hæ-resi formali & à pœnis illi annexis, aliquid dixi l. 2. à n. 43. & de hoc videri possunt plura apud *Pignat.* in novissimis consult. 197. Denique ad hoc, ut obliget Bullæ cœnæ, satis esse quod Ro-mæ promulgata sit & Pontifex velit promulga-tionem illam haberi pro sufficiente, docet cum communi *Pignat.* tom. 1. conf. 170. à n. 18. Hic ali-qua addam circa libros hæreticos & prohibitos.

328. Q. 39. Quid addendum sit circa libros hæreticorum. R. §. 1. Bulla cœnæ excommunicat eos, qui hæ-reticorum libros hæresin continentés, vel de re-ligione tractantes, sine autoritate Sedis Apo-stolicæ scienter legunt aut retinent, imprimunt seu quomodolibet defendunt ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore: itaque hæc quatuor sub excommunicatione prohi-

prohibentur, lectio, retentio, impressio & de-
fectio libri ab hæretico editi. Nec excusat, si le-
sus ex intentione confutandi, etiam nullum ha-
bens periculum in fide, quia prohibitio facta est
etiam in odium hæresis & Auctoris hæretici, *Tol.*
Pignat. Ugol. Farm. Suar. Ovied. Castrop. aliique communif-
icant cum *Pignat.* in novissimis conf. 195. contra
Mascard. & Caran. dicitur enim *ex quavis*
causa: hinc ipse hæreticus, qui scripsit, si relegat
librum suum, incidit in hanc excommunica-
tionem *Bullæ Græff. Ugol. Suar. Sanch. Bonac. & alii*
Dimia p. 11. tr. 1. R. 1. & Pignat. supra.

§. 2. Non est opus, ut auctor libri sit hæreti-
cus denunciatus, *Sanch. Dicast. d. 3. n. 1158. Ver-*
ry, tr. 5. a. 2. Krim. n. 715. Pignat. supra contra
Græff. Imò sufficit materialem tantum esse hæ-
reticum, si scribat hæreses, quia talis auctor
communiter & publicè censetur hæreticus.

§. 3. Si liber hæretici unam tantum hæresin
contineat, totus est prohibitus, nec legi potest in
aliis partibus non continentibus hæresin, & qui
solum illum locum, qui continet hæresin, con-
tento legit, excommunicatur, *Suar. Sanch. Tamb.*
Pignat. supra, qui tamen postea probabi-
liter dicit contra *Suar. Alter. Bonac. Duard.* si hæ-
resis una vel altera, quæ continebatur in libro,
sit planè abrasa aut ea folia detracta, tum non
prohiberi talem librum, quia tum revera non
compius continet hæresin nec affert periculum.

§. 4. Quamvis liber hæretici nullam con-
tineat hæresin vel errorem, si tamen ex profes-
so scribat de Religione, est prohibitus, quia in
materia religionis & fidei semper est suspectus,
Dicast. d. 3. n. 1174. Verj. supra. Potissima hic
difficultas est, quid intelligatur per libros de
Tom. VIII.

religione tractantes, *Suar. De fide d. 20. f. 2. n. 16.* ait, dicitur de religione tractare, si per se contineat sacram doctrinam, sive sit exponendo scripturam, sive scholasticam doctrinam, sive conciones sive casus conscientie sive alia, quæ ad cultum Dei vel Sanctorum vel ad salutem animarum spectant. *Sanch. in Decal. l. 2. c. 10. n. 21.* consentit & addit, si sint libri pertinentes ad fidei expositionem, ... qui differunt de Clericis & Monachis. qui de moribus Christianis tractant & tantum politicis; Similiter loquuntur *Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. n. 3. Dicast. supra, Illjuz tr. 3. n. 4.* unde etiam tractant de religione, si sint compositi ad devotionem excitandam, *Sylvius p. 1. v. Libri, q. 4.* Item si explicent ritus Ecclesie, etiam qui sunt apud Armenos & Græcos ac tolerantur ab Ecclesia, *Pignat. Item si interpretentur Pontificium seu Canones, Verj. a. 5.* Imò puzat *Hurt.* si etiam jus civile, sed hoc caret fundamento. Addit *Tamb. in Decal. l. 2. c. 1. §. 7. n. 7.* agere de religione, si agant de Deo, etiam ut objecto Metaphysicæ (de quo dubito, quia tam est liber purè Philosophicus) non tamen si purè agant de institutione politica, præscindendo moribus. Ratio communis est, quia hæretici solent talia scribere, vel in odium fidei nostræ & cum contemptu Ecclesie, vel aliquid venient inferendo, vel ita suis erroribus ponere volunt fundamentum aut conciliare existimationem suæ sectæ. Putarem tamen si liber hæretici tractans de religione submitteretur censuræ approbatorum Catholicorum, qui judicarent utilem fore vel ad Ecclesie catholice veritatem agnoscendam, vel ad confutanda aliorum hæreticorum dogmata, non reprobandum ab Ecclesia, & ita videmus plures ejusmodi libros in Gallia & Belg.

E. N. II.
20. II.

Th. m. or
p. Claudi
La Croix

Tom. VI

ca

Belgio obstetricantibus doctissimis viris catholicis prodiisse. Notat etiam *Pignat.* non sufficere, si quædam obiter de religione commiscantur, neque tamen necessarium esse, ut titulus vel argumentum libri sit Religio, sed satis esse, si ex professo de religione tractet. Quod si liber hæresin contineat, & simul ex professo agat de religione docet contrahi duplicem excommunicationem, & hoc videtur conforme dictis *n. 87.* nam alterutrum per se sufficit ad excommunicationem sibi respondentem. Ex hac ratione putat *Becanus* etiam eum incurrere duplicem excommunicationem, qui per lectionem libri hæretici de religione tractantis peccat, & contra Bullam cœnæ, & contra Regulam Indicis, nam ibi transgreditur duas leges, sed *Pignat.* probabilius contradicit, leges enim illæ sunt tantum materialiter duæ & moraliter una secundum dicta l. 5. à n. 132.

§. 5. Quamvis liber hæretici non tractet de religione, sed sit v. g. historicus, Poëticus, Juridicus, Medicus, Philosophicus, si tamen vel unquam contineat hæresin, prohibetur sub excommunicatione, *Sanch.* in Decal. l. 2. c. 10. num. 34. *Bar.* tom. 5. d. 21. n. 10. *Laym.* l. 2. tr. 1. c. 14. *n. 4. Bonac.* De cens. d. 2. q. 5. pu. 4. n. 20. *Castrop.* *Crim.* n. 720. Addunt *Sanch. Dicast.* d. 3. n. 1180. *Crim.* n. 721. non sufficere si tantum ab illo libro hæresin expurges seu deleas, quia tua particularis expunctio non tollit communem prohibitionem, sed pro his partibus septentrionalibus paulò mitius est loquendum, unde *Laym.* c. 15. *n. 3. Dicast.* n. 1177. *Stoz.* l. 2. p. 3. n. 534. & alij hæc notant pro praxi cum *Busenb.* prohibitio non esse hic in eo rigore receptam, nam

passim in bibliothecis inveniuntur tales libri, & quamvis per accidens habeant aliquas hæreses inspersas, leguntur etiam à timoratis sine scrupulo. Illi tamen historici prohibentur sub communicatione, quorum præcipuum studium est agere contra Catholicos vel Monachos, quales sunt *Schleidanus*, *Aventinus*, *Münsterus* & similes. *Lætym. Stoz*, *Dicaft.* supra. *Münsteri* tamen historicus non reprobatur *Less* in auct. v. *hæreticus*, cap. 15. nec opera *Erasmi Roterodami*, exceptis quibusdam colloquiis, neque opera *Ludovici Vives* aut *Wesenelii*, imò *Bodini* tractatum de Rep. dicitur posse, sed in Indice librorum prohibitum, post *Trid.* additur, & jussu illius est editus, post *Regulas* expressè habetur, quòd *Bodini* de Rep. maneat damnatus & prohibitus. *Pignat.* supra laudat, si quando libri Authores damnati videantur utiles Reip. typis mandentur sub nomine alterius Authoris probati, & bonum remaneat tanquam è manibus imperatoris recuperatum, sed rectè notat *Paulus* post, dummodo non constet librum esse hæretici, ad rem enim non facit, quòd suppressum nomen hæretici aut aliud addatur nomen, cum etiam libri sub ficto nomine Apostolorum vel alicujus sancti ab hæreticis conscripti damnantur velut liber hæreticorum.

333. §. 6. Per Bullam cœnæ non prohibentur libri Ethnicorum vel Judæorum, cum hi non sint hæretici, *Suar. Verjus*, a. 4. *Dicaft.* n. 1158. *Verjus* n. 716. Nec libri antiquissimorum hæreticorum, quia errores in ipsis contenti jam satis notati, confutati, ideòque minus periculosi sunt. *Steph. tr.* 3. d. 1. n. 50. Putant tamen prohiberi *Suar. & Dicaft.* n. 1159. comprehendi Libros

Græcorum & Armenorum, qui non sunt sub obedientia Papæ, illi enim sunt schismatici & heretici etiam heretici: Certum autem est per Bullam Pii IV. & Clem. VIII. prohiberi *thalmud.* & similes libros hebræorum, uti habetur in Iudice librorum hæreticorum post Regulam 10. ubi est additum, quod liber *Magazor* continens partem rituum & ceremoniarum judaicarum non prohibeatur in hebraicâ linguâ, sed tantum in omnibus aliis linguis.

§. 7. Per Bullam non prohibetur liber catholici Authoris, quamvis per accidens habeat hæreses, *Côn. Krim. n. 716.* Addit *Pignat.* cum *Duardo*, quamvis liber catholici damnatus esset velut liber hereticus, nisi expressè addatur, quod etiam sub simili pœna prohibeatur, non enim ideo Author est hereticus: Idem dicit *Pignat.* quamvis etiam Author damnatus esset velut suspectus de hæresi: Damnato tamen Authore tanquam heretico, libri ejus sunt hominis heretici, Quod si parvo libro Catholici addita sint scholia seu annotationes majores Authoris heretici, videtur prohiberi, quia est liber heretici commentatoris, *Suar. Krim. n. 717.* contra *Saach. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 1. §. 7. n. 9.* Imò putat *Dicast. n. 1161.* si liber Catholici, & usque adeo si sacra biblia habeant scholia & annotationes heretici, quæ adeo crescant, ut volumen ex ipsis potius constet, quam ex doctrina catholica, prohibentur sub pœna Canonis, *Suar. Alter. Pignat.* Quod verum videtur, etiamsi hæc scholia mole suâ non adæquarent librum de se catholicum, quia tales libri non habentur propter textum catholicum, sed propter illas notaciones, quæ censentur esse principale contentum,

ergo propter illas censetur liber esse hæretici, & si passim habeat hæreses, etiam censetur hæreticus.

335. §. 8. Si liber Auctoris catholici fusè ad verbum referat textus & errores libri hæretici, non ideo incurritur hæc pœna, quia non est liber hæretici: quod valet, quamvis ex sola curiositate legeret, *Nav. Ugol. Sayr. Rodriq. Sanch. Duard. & alii: Addunt Suar. Ugol. Az. Laym. Bonac. Pignat. Krim. n. 718.* quamvis legeret animo discendi & imbibendi errores: attamen tum peccaret mortaliter.

336. §. 9. *Butr. Pegna, Ricciul. Pignat.* supra putant per Bullam prohiberi etiam libros hæresin continententes, quamvis conscripti sint ante lapsum in hæresin, quia postea sunt libri hominis hæretici, & militat idem periculum fidei & odium Auctoris, atque si scripti essent in statu hæresis. Si tamen non contineant hæresin, quamvis de religione tractent, docent *Soula & Bonac.* non prohiberi, & ita videtur habere præxis, cum scripti sint spiritu adhuc catholico.

337. §. 10. Probabilior videtur esse sententia illorum, qui cum *Sroz n. 536.* dicunt per Bullam cœnæ prohiberi lectionem etiam quaestionis, concionis aut epistolæ hæreticæ separatim editæ, quamvis non attingat decem folia (tunc enim haberet rationem libri, uti concedunt *Castrop. Dicast. & Steph. n. 55.*) Ratio est 1. quia si talis quaestio vel concio esset in libro hæretico, aut si epistola illi esset præfixa, quamvis unum tantum folium contineret, prohiberetur legi per Bullam cœnæ, uti communiter docent omnes: ergo etiam nunc prohibetur, quando est separata, cum de se sit apta tali libro inferi. 2. Si talis libri se-

cepta hæretica separatim edita legi possent, et si quis integrum hæreticum continentem præfationes conciones & epistolas hæreticas distulisset, jam singulæ possent legi sine violatione illæ cœnæ, quod non videtur dici posse, quia hæc etiam conjunctæ legi possent, cum sint eadem siue sint separatæ siue conjunctæ. *Nec refert*, quod separatæ non ita videantur habere nomen rationem libri, nam in utroque casu habent rationem libri saltem aptitudinaliter; deinde quando liber prohibetur, intelligitur omne scriptum aptum constituere librum hæreticum, & ponitur liber veluti principalis species pro genere, præsertim cum natura hujus legis non videatur esse odiosa, utpote favens fidei & Ecclesiæ contra hæreticos, adeoque merito censeri possit extendenda. Atque ob has rationes dicit *Dicast.* n. 164. hanc sententiam esse probabilissimam, quamvis ipse cum *Lugo* de fide d. 21. n. 33. oppositam defendat ut veram, sequuntur *Portel*, *Marbani*, *Neuss*, *Sporer* autem & *Krim.* à n. 722. utramque dicunt esse probabilem: *Pignat.* tenet cum rigidiore, quia etiam pro talibus foliis viget intentio legis, & cum libris censentur etiam expressa illa, quæ ad libros reducuntur, hinc inferret cum *Ugol. Fill.* & aliis folia necdum compacta in librum, similiter prohiberi.

§. 11. Si liber hæretici ligatus in una compactura complectatur plures partes, quarum aliqua non habeant hæresin aut tractent de religione *Sanch. Bonac. Lugo* de fide d. 21. n. 79. & alii dicunt non incurri censuram per lectionem harum partium, quod verum est, dummodo partes illæ reliquæ habeant aliquo modo rationem libri secundum se distincti, si enim omnes simul

eenseantur unus idemque liber, totus censeri debet prohibitus ob unam partem, uti refert Pignat. Et saltem retineri non poterit totus ille liber, cum in ea compactura sit liber hareticus.

339. §. 12. Docent cum communi *Suar. Sanch. D. cast. n. 1178. Verj. a. 3. Stoz, n. 536. Steph. n. 50. Pignat. Krim. n. 720.* prohiberi libros etiam manu-scriptos, si enim liceret legere manu-scripta eluderetur omnis prohibitio, quia possent haretici sola manu-scripta divulgare, aut alii facere sibi describi libros, per quod non evitarentur incommoda: Contradicunt alii cum *Tamb. l. 14. & Viva ad prop. 45. Alex. VII. n. 10.* quia manu-scripta non sunt in rigore libri, & in odioso non est facienda extensio. *Sylvius in Ref. variis p. 1. V. Libri,* post q. 4. citans *Rodrig. Barb. Azor, l. Libri manu-scripti communicari possunt ad legendum, nam tantum prohibentur, ne communicentur ad impendendum,* uti declaravit S. Congregatio. Hæc sententia videtur probabilis. Neque ideo eludatur prohibitio, nam libri impressi facilius habentur & libentius leguntur: Prima tamen sententia videtur tenenda, quia communior, neque satis constat de contraria declaratione S. Congregationis. Et quod manu-scripta veniant etiam nomine libri, videtur certum, nam ante inventionem typum utique erant & ab antiquis Monachis describebantur libri.

340. §. 13. Quantum legi debeat, ut peccetur mortaliter & incurratur censura, non conveniunt AA. *Toletus* putat sufficere unam vel alteram lineam legi, quia contineri potest hareticus, sed hæc opinio nimis rigida est, quia lex prædicta penalis, non spectat, quod raro, sed quod communiter fit, communiter autem non fit, ut

quis statim in prima linea hæresin inveniat. E
 contra *Croufers* apud *Dian.* in summa V. hæretico-
 rum libri n. 39. putat requiri eam libri partem,
 quæ per se sumpta verè dici possit liber, & quod
 infra est, dicit esse veniale. Sed hæc sententia
 nimis laxa est. *Manuel, Vivald. Sa, Sanch.* putant
 minus quàm paginam in folio non sufficere ad
 mortale, quod approbat *Krim.* n. 745. nec repro-
 bat *Laym.* uti nec *Castrop.* tr. 4. d. 2. p. 10. §. 2. n. 6.
 quamvis dicat à *Suar. & Bonac.* reprobari, *Tamb.*
 autem in *Decal.* l. 2. c. 1. §. 7. n. 34. dicit esse
 probabile. Sed *Marchant.* in trib. tom. 1. tr. 2. tit.
 1. q. 2. & *Sporer* in morali tr. 1. c. 5. n. 28. melius
 dicunt in hac re attendendam esse materiam,
 non secundùm se, sed secundùm finem prohibi-
 tionis, qui præcipuè est periculum perversionis,
 hinc si aperias librum hæreticum, & incidas in
 rem quæ directè est hæresis vel contra fidem, di-
 cendum est cum *Tolet.* te peccare mortaliter &
 excommunicari, licèt legas paucas lineas, quia
 & periculo te exponis & agis contra totum fi-
 nem legis. Si autem advertas materiam esse in-
 differentem, dicendum est cum *Sanch.* te non pec-
 care mortaliter, licèt legas paginam & fortè am-
 plius. *Dicast.* n. 1196 etiam rectè notat esse at-
 tendendum, an liber contineat frequentes hæ-
 reses necne, si enim multas in singulis v. g. pagi-
 nis contineat, contrahetur excommunicatio le-
 gendo pauciora, quàm si raras tantùm habeat
 hinc inde sparsas.

§. 14. Si quis ignorans idiomatis percurrat
 talem librum quasi legendo *Anch. Nald. Bonac.*
 dicunt eum incurrere excommunicationem,
 quamvis non intelligat quid legat, quia licèt ab-
 sit periculum perversionis, revera tamen legit,
 dein-

deinde quia Ecclesia prohibuit factum & non finem, præterea adhuc manet finis prohibitionis, qui simul est odium authoris hæretici, & ideo etiam tantum retinens incurrit: E contra *Suar. Sanch. Fill. Tambur. n. 31. Krim. n. 747. Pignat. Castrop. Dicast. n. 1183. Scoz, n. 538.* probabilius dicunt non incurrere, quia propriè non legit, nisi cum addito, materialiter, ad lectionem enim requiritur mente scripta percipere, qualem lectionem Ecclesia prohibet, quia illa sola est communicatio cum hæretico: Rectè autem notat *Dicast* supra ad lectionem non requiri, ut voces exterius ore efformes, sed sufficere, si exterius visu & simul mente percipiendò percurras verba, tum enim propriè & sensibilibiter diceris legere. Et in hoc etiam consentiunt *Ang. Suar. Sanch. Nald. Bonac. Pignat.* est enim tam lethale venenum hæresis, ut etiam oculis haustum enecet.

§. 15. *Suar.* dicit etiam audientem legi incurrere, tum, quia est idem utrobique periculum & odium hæreseos, quæ fuit ratio prohibitionis, adeoque extensio hæc valet, quamvis supponamus esse legem pœnalem, tum etiam, quia legere non tam est ore percurrere voces, quam eas mente percipere, ita ut hæc perceptio sit præcipua actio & velut complementum in ratione lectionis, ergo qui voces prolatas auditu percipit, etiam physicè censeri potest legere. Hanc sententiam admittunt *Nald. Az. Sayr. Gress. Regin. Sylv. Pignat. Verj. a. 6.* si, ut audiret, induerit alterum ad legendum, quia tum censetur moraliter legere per alium, cum enim mandat vel fieri velit, lectio fit nomine ipsius. E contra si non induerit, non censetur legere, sed tantum audire: & hæc sententia videtur probabile.

or; attamen etiam probabiliter dicunt *Ugol.*
Sanch. Cón. Ell. Portel. Tamb. Castrop. supra n. 4. *De-*
gl. n. 1187. *Stoz* n. 537. *Krim.* n. 746. nequidem
 mandantem, ut sibi ad audiendum prælegatur,
 concurrere, quia ille tantum dicitur legens, qui
 visu & mente scripta percurrit: & ideo infert
Ugol. n. 51. probabile esse eum nequidem pec-
 care, qui per alium linguæ ignarum jubet sibi
 prælegi librum hæreticum. Addit *Sousa*, nec
 enim peccare, qui jubet sibi prælegi per eum, qui
 facultatem habet legendi, sed in utroque pro-
 babilius contradicunt alii cum *Pignat.* quia etsi
 talis lectio respectu proferentis non sit peccami-
 nosa, tamen est talis, quatenus mediante illâ
 esse, qui jubet & audit, dicitur per alium legere.
 E contra tamen, qui de memoria recitat, quæ
 aliquando legit in libro hæretico, nullo modo
 legit nec peccat, *Ugol. Suar. Sanch. & alii.*

§. 16. *Docent Laym.* l. 2. n. 1. c. 15. *Dicast.* n. 343.
 1195. virum prudentem & doctum non pecca-
 turum in Germania, si locum aliquem contra-
 dictionis quærat in hæretico auctore sperans cer-
 to, quod eo exhibito alter ad fidem sit conver-
 tendus, tum enim lex charitatis præponderat
 ecclesiasticæ. Aliud est, si fieret curiositatis cau-
 sa aut ex animo adhuc hæresin redolente, *Krim.*
 n. 751.

§. 17. Ludimagistro Catholico licitum non 344.
 est admittere pueros discentes legere v. g. ex ca-
 tchismo hæretico, tum quia ipse docendo &
 corrigendo reipsa legeret librum hæreticum,
 tum quia cooperatur ad talem lectionem & in-
 structionem in hæresi.

§. 18. Legentem, retinentem &c. excusat 345.
 ignorantia etiam crassa & affectata, communis
 cum

cum Pignat. suprà, dummodo non sit temeraria, qualis esset, si ignorans moraliter scire praesumatur, quia quando dubitat vel inquirat à viro fide digno vel quando est fama publica de prohibitione libri, aut quid simile, & tamen credere non vult aut ulterius inquirere, tum praesumitur scire; Bonac. Sanch. Lug. Pelliz. Castrop. Tamb. n. 29. Verj.

346. §. 19. Quando datur facultas legendi libros hæreticos, additur, *ad salutem animarum & ad extinguendum hæreses & errores redarguendi & confutandi*, unde talis, qui non ex tali fine, sed v. g. ex solacioritate passim & communiter legeret, peccare graviter, quia in re gravi ageret contra finem saltem extrinsecum, quem legislator serio & efficaciter intendit, non tamen incurreret excommunicationem, concessio enim tum manet valida in ordine ad cavendam censuram, saltem tum, quando expressè non adduntur hæc particulae, *alias non, secus totum erit irritum & inane*, manet enim finis intrinsecus dispensationis, qui est eximere dispensatum ab obligatione legis; Verjuss a. 7.

347. §. 20. Hæc propositio est 45. ab Alex. VII. damnata: *libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibitâ diligentia corrigantur*. Oppositum itaque est verum, nempe retineri non posse usque dum expurgentur, etiam si quis legere non velit, sed statim esse extradendos: Et tam deponens librum apud alium, quàm depositarius acceptans excommunicatur, uti cum communi Pignat. pag. 481. contra Duardum, qui excusat deponentem; sed contrà est, nam ille censetur apud alium retinere suum librum: Et quod dictum est de depositario, valet etiam de

no, qui commodatò accepit, aut in pignus, nam
verè dicuntur tenere, *Duard. Pignat.*

§. 21. In retentione, ut possit discerni pec- 348.
catum grave à levi, consideranda est quantitas
sive mora temporis, intentio retinentis, & prin-
cipaliter finis legis prohibentis retentionem,
nam retinens per unum vel alterum diem cum
proposito postea tradendi excusatur à peccato
mortaliter, *Sanch. Duard. Regin. Castrop. Gordon. Dian.*
Pignat. pag. 482. Sporer supra. Si tamen tamdiu
expectaret, ut censèretur non velle tradere, pec-
càret mortaliter & incurreret censuram, *Verj. a.*
f. si haberet voluntatem absolutè retinendi, &
paulò post mutaret hanc voluntatem, propone-
retque extradere, peccàsser quidem mortaliter,
putatque Sanch. De fide d. 20. f. 1. n. 22. incurris-
se censuram, sed probabiliùs negant Sanch. Regin.
Castrop. Spor. Dian. p. 5. tr. 5. R. 43. Verj. supra,
Dicast. n. 1203. Krim. n. 749. quia censura non
incurritur ob voluntatem, sed ob ipsam reten-
tionem, ergo si hæc de se non sit mortalis & lon-
ga, non censètur materia sufficiens ad censuram,
sicut licèt habuisses animum graviter vulne-
randi Clericum, si tamen Clericus ictum decli-
nans tantùm leviter esset à te percussus, secun-
dum antea dicta non esses excommunicatus.

§. 22. Incurrit excommunicationem, qui 349.
retinet libros hæreticos tantùm ad ornatum
sue bibliothecæ, licèt idioma non intelligat,
quia præter periculum perversionis fines prohi-
bendi fuerunt, ut tales libri planè abolerentur,
odium authoris hæretici, detestatio hæreseos
contentæ &c. *Sanch. Fill. Castrop. n. 7. & 9. Di-*
cast. n. 1200. Pignat. pag. 482. Verj. a. 8. Krim. n.
750. non excusant eos, qui libros illos vel eorum
partem

partem retinent ad involvenda in talibus foliis aromata aut medicinas.

350. §. 23. Qui librum, antequam prohiberetur redigit in compendium, excommunicatur, & hoc suum compendium manu-scriptum legat vel retineat post prohibitionem, est enim moraliter ipse liber compendiat, *Pignat.* pag. 481. Et idem est de illo, qui composuit, si illum librum suum postmodum legat vel retineat in quavis causa.
351. §. 24. Qui petivit & expectat licentiam legendi tales libros, potest tantisper retinere, donec licentia data sit vel negata, dummodo responsum quamprimum expectetur, *Verjys* supra, similiter, qui paratus est tradere, potest expectare occasionem, ut tradat, dummodo non intercurrat longum tempus *Verjys* supra, *Pignat.* & *Stoz*, n. 539. dicunt, si commoditas tradendi deesset, & illa absque fraude & negligentia diu expectaretur, non incurrendam censuram, quia non dicitur verè retinere contra preceptum Ecclesie, qui expectat opportunum tempus tradendi.
352. §. 25. Qui tradit alteri habenti potestatem legendi, non abdicans à se dominium, sed tantum deponens ad tempus, incurrit excommunicationem, quia re ipsa retinet apud alium, *Ugolin.* *Duard.* *Graff.* *Sayr.* *Fagund.* *Sanch.* *Sousa*, *Bonac.* *Pignat.* pag. 483. E contra si tali tradat abdicans à se dominium & possessionem, licitè facit: Religiosi autem, imò & alii seculares satisfaciunt, si tradant in locum sequestratum, qui solet esse assignatus in singulis monasteriis, & dicitur carcer hæreticorum seu infernus, *Verj.* supra.
353. §. 26. Bibliopolis non licet hæreticorum librorum

E. VII.
20. II

Th. mor.
Claudii
La Croix
Tom. VI

ca.

rorum mercaturam facere, eos emendo aut
 vendendo, quia per hoc moraliter disseminant
 hæresin, *Less.* in Auctar. V. *Hæreticorum libri*, cas.
 17. Et quamvis deceptus sis emendo, non ideo
 tibi licet revendere, sed potes dissoluto contra-
 ctu repetere pretium tuum, quia inerat vitium
 meriti, quod si recipere non possis, attribue ca-
 sū illud damnum, *Less.* cas. 20. Bibliopegos hæ-
 reticorum librorum dicit cas. 18. de jure naturæ
 excusari posse, quia tales libri etiam non com-
 pacti legi possunt, attamen videri agere contra
 Bullam cœnæ, quæ verat haberi aut teneri apud
 se tales libros; & quo ad hoc etiam consentiunt
Vigil. Sanch. Pignat. pag. 482. notans tamen eum
 non incurrere censuram, qui compingit, ut sta-
 tum mittat habenti potestatem legendi, cum
 enim hic legere possit, potest etiam sibi eum per
 alium comparare: Et ideo excusant *Ovied.* & alii
 simul, qui jussu domini habentis facultatem
 legendi, conservat talem librum.

§. 27. Si quis hæreditate acceperit libros hæ- 354
 reticos, putat *Florent. De Cocq.* in princip. *Theol.*
 tr. 4. c. 4. f. 3. eum posse commutare cum aliis
 libris catholicis, vel hæretico bibliopolæ diven-
 dere, ne grave damnum incurrat, nam si simi-
 lum librorum copia ibidem sit sufficiens, causa
 catholicorum non ideo fit multò deterior; hinc
Less. in auctar. V. hæreticus cas. 21. dicit conver-
 tum posse damni gravis vitandi causa vendere
 hæreticis bibliopolis, qui talium librorum co-
 piam habent: Et certum videtur, quod saltem
 possit illis vendere, qui habent potestatem le-
 gendi.

§. 28. Qui librum hæreticum ipsemet com- 355
 parit, non incurrit censuram Bullæ cœnæ, hæc
 enim

enim fertur contra retinentes, sed probabilis docent *Suar. Barb. Dicast. n. 1208. Krim. n. 752.* ubi viget Inquisitio, quod comburens incurrit censuram latam à *Julio III. & Pio IV.* mandantibus tales libros tradi Inquisitoribus eo fine, ut libri & auctores fiant noti & prohiberi aut etiam comprehendi possint. Adhuc tamen probabiliter dicunt *Sanch. Fill. Pignat. pag. 483.* cum non incurrere excommunicationem, qui combureret, quia quando præcipitur, ut Inquisitori vel Episcopo tradatur, est ideo præcipue, ut retineatur, quod non fit, si comburatur.

356. §. 29. Ille dicitur imprimere librum, qui est dominus officinæ, in qua fit expressio, nec qui ponit typum, humectat chartam, imponit atramentum, premit prælum, *Suar. Sanch. Lape. Pignat. pag. 484. Arsdekin, supra q. 13. §. 4. Krim. n. 753.* qui autem corrigunt impressionem, aut faciunt sumptus pro impressione, quamvis propriè non dicantur impressores, tamen ex eo capite etiam excommunicantur, vel quod legantur uti corrector, & quidem toties, quoties legant magnam partem, vel quod faveant hæreticis, *Ugol. Sayr. Fill. Dicast. & alii cum Pignat.* E contra vendentes chartam, characteres, atramentum aut alia instrumenta ad usum typinecessaria sunt causæ valde remotæ, nec videntur incurrire censuram, uti innuunt *Castrop. Tamb. n. 44. Krim. n. 754.* & expressè *Pignat. pag. 485.* excipiens, nisi scientes ad istum finem peti, faceret animo favendi hæresi, unde etiam describentur incurrunt, non tanquam impressores, sed tanquam legentes & detinentes librum hæreticum vel saltèm tanquam fautores.

357. §. 30. Qui ex pravo animo, vel ex respectu

E. III.
20. II.

Th. m. or.
Clav. dii
La Croix

Tom. VI

ca.

Authoris proponit argumenta pro defensione libri hæretici vel hæresis in eo contentæ, censetur defendens & incurrit excommunicationem, *Verf. a. 9.* Qui autem defendit librum hæreticum non absolutè, sed tantùm ab oppugnationibus illius inefficacibus, v. g. dicens ex his vel illis rationibus malè oppugnari, non incurrit censuram, dummodo simul absolutè dicat esse reprobandum ex aliis rationibus, hoc enim non est propriè defendere librum, sed est impugnare argumenta malè impugnantis, *Dicass. n. 1219.*

§. 31. Hæc defensio fieri potest non tantùm verbo, sed etiam factò, unde qui occultat librum, qui impedit, quò minùs extradatur, comburatur &c. incurrit, quia factò defendit, *Suar. Sanch. Cætop. Tamb. n. 54. Pignat. pag. 489. Krim. n. 755.*

§. 32. Qui laudat stylum vel doctrinam eo animo, ut damnationem impediatur, defendit, nec enim opus est defensionem fieri ob hæresin vel auctorem hæreticum, sed ex quavis causa publicè vel occultè, quo vis ingenio vel colore, *Pignat. supra.* Libros hæreticos justè prohiberi ac etiam comburi, copiosè demonstrat *Pignat. in novissimis conf. 191. ubi conf. 192. agit contra libros atheos & magicos: conf. 193. contra Thalmudicos, Kabalisticos, Rabbinicos: conf. 194. contra astrologicos, onirocriticos, chiromanticos, divinatorios.* Hæc verba notanda esse duxi, quia quandoque posset de libris talibus requiri aliqua notitia, & vix in alio cum ea brevitate reperiretur tanta eruditio.

Q. 40. *Quid addendum sit circa libros alios prohibitos. R. §. 1.* Præter libros hæreticorum continententes hæresin, & hæreticorum, qui ex professione agunt de religione, varii alii prohibentur

Tom. VIII.

Kkk

præ-